

اولاً که برنامه ما در حوزه تجارت خارجی ایجاد تنوع در بازارهای خودمان است بنابراین ما هیچ کشوری را از هدف بازار خود و تنوع تأمین نیازهای خود حذف نکردیم و نمی‌کنیم و با هر جایی که بتوانیم و طرف مقابل هم تمایل داشته باشد ارتباط برقرار می‌کنیم و بویژه به دنبال تأمین نیازهای علمی، تکنولوژیک و صنعتی هستیم که به همین منظور اروپا هم به عنوان مبدأ واردات و صادرات یکی از نقاط هدف تجارت ماست؛ اما ما چند مشکل اساسی در صادرات تجارت خارجی خود داریم؛ یک مشکل به تسلط بسیار قوی، غیرمنطقی و غیرانسانی

را ادامه خواهیم داد و قطعاً روش‌های جدیدتری را هم پیدا خواهیم کرد.

اما ما با هدف حرکت می‌کنیم و تنوع صادرات و منابع وارداتی و دسترسی به علم و تکنولوژی جزئی از برنامه‌هاست. «اینستکس» سازوکاری پیشنهادی براساس تعهدات طرف اروپایی بود تا ما در برجام بمانیم و به تعهدات خود عمل کنیم. قرار بود ما بتوانیم از مزایای اقتصادی برجام برخوردار شویم؛ اما متأسفانه اروپایی‌ها نتوانستند به تعهدات خود چه به علت فشارهای شدید امریکا چه به علت فقدان یک اراده بسیار قوی برای مقابله

تأثیر فشارهای امریکا در دولت آقای روحانی به طور جدی در دستور کار قرار گرفته است. این در شرایطی است که در واقعیت، بیشترین اتکای بوجه ما تاکنون به صادرات نفت بوده است. به همین دلیل امریکا ایجاد فشار اقتصادی بر ایران را از طریق به صفر رساندن فروش نفت ایران دنبال کرده است. سؤال من این است که سیاست اقتصادی غیرنفتی و گسترش مراودات اقتصادی با کشورهای حوزه شرق و همسایگان در مقطع جاری که بحران اقتصادی داخل کشور به بالاترین سطح خود رسیده است تاجه اندازه پاسخگوی نیازهای فعلی ماست؟ به هر حال ما برای اجرای این سیاست در کوتاه مدت آماده نیستیم و هنوز بسترهای لازم برای عملیاتی شدن آن شکل نگرفته است.

نفت برای ایران در آمد بسیار مهمی بوده است. امریکا در درجه اول همه فشارهای خود را برای محروم کردن ایران از درآمد نفتی اش گذاشت. نفت محصولی است که کد و تابلو دارد؛ یعنی اگر شما امروز بخواهید یک بشکه نفت را به بازارهای جهانی ارائه دهید مشخص است که این میزان نفت حتی از چه چاهی بیرون آمده است. به علت کد دار بودن این کالا و کالایی نیست که بتوان با شیوه‌هایی خرید و فروش آن را خیلی پنهان کرد، امریکایی‌ها از طریق تهدید مشتریان ایران برای کاهش بسیار شدید صادرات رسمی نفت ما خیلی متمرکز هستند. این یک واقعیت است اما این اتفاق به معنای پایان تلاش ما نبوده است. هنوز هم کشورهایی هستند که از ما به صورت رسمی نفت دریافت می‌کنند و همچنین ما به صورت غیررسمی بخشی از نفت خود را می‌فروشیم. اما دیگر روش‌های فروش ما پاسخگوی نیازهای بودجه ما نیست. کشوری که زمانی به طور روزانه ۲۰۸ میلیون بشکه صادر می‌کرده است امروز با شیوه‌ها و فشارهای شدیدی روبه‌رو شده است. امریکایی‌ها همه بنادر دنیا و همه دولت‌ها، شرکت‌ها و بانک‌ها را تهدید کرده و فشار می‌آورند و بسیار سختگیرانه برخورد می‌کنند تا تأمین منابع مالی ایران به حداقل برسد. ما تحت این فشارها مجبور شدیم در تجارت خارجی خود به دنبال جایگزین باشیم و همین تغییر رویکرد می‌تواند زمینه موفقیت ما در اصلاح ساختار اقتصادی کشورمان باشد. با نگاهی واقع بینانه این تغییرات به نفع کشور است اگرچه فشار شدیدی بر مردم و اقشار آسیب پذیر وارد می‌شود. اما واقعیت این است که صادرات نفت ما بشدت کاهش یافته و آثار فشار اقتصادی آن در ایران بسیار شدید است و ما امروز نمی‌توانیم به درآمد نفت به عنوان یک درآمد روشن و ثابت حساب باز کنیم. از این رو چاره‌ای جز روی آوردن به تغییر رویکرد در تجارت خارجی بویژه صادرات غیر نفتی خود نداریم.

■ این سیاستی که تحت اضطرار دچار تغییر شده و گسترش تجارت با کشورهای منطقه و حوزه شرق در کانون آن قرار گرفته است بر اساس چه مؤلفه‌هایی طراحی می‌شود؟

ظرفیت دارای دو وجه است؛ یکی ظرفیت ما و دیگری ظرفیت پذیرنده. ایران در منطقه‌ای قرار دارد که قریب به ۵۰۰ میلیون جمعیت در اطراف بلافاصل آن قرار دارد و تنوع خوبی در این بازار وجود دارد و ظرفیت بازار و پذیرش بسیار بالاست. کمی که از کشورهای مرزی دورتر می‌رویم فرصت‌ها افزایش پیدا می‌کند. بازار هند با یک فاصله کشتیرانی چندساعته در دسترس است، بازار چین مورد توجه ماست و چینی‌ها امروز شرایط خوبی را در بازارهای داخلی خود برای کالای با کیفیت ایرانی فراهم کردند. بازار روسیه و عراق بسیار ثروتمند و مصرف‌کننده است و درهای آن به روی ما باز است. بازارهای کشورهای

با فشارهای امریکا عمل کنند. با وجود این «اینستکس» فعال شد اگرچه با دوتبادل کوچک مالی همراه بود اما به طور محدود فعال شد. ما الان هم علاقه‌مند هستیم که این کانال را فعال‌تر کنیم مشروط بر اینکه منابع مالی برای آن درست شود اگر قرار به ادامه تجارت باشد، منابع مالی و برقراری سیستم بانکی مورد نیاز است و ما امیدواریم اروپایی‌ها با توجه به اینکه ایران پایبندی جدی به تعهدات خود در برجام را نشان داده است، به تعهدات خود پایبند باشند و برای فعال‌تر کردن این کانال کار کنند.

■ اشاره کردید که سیاست حذف نفت از بوجه تحت

امریکا بر سیستم بانکی جهانی بازمی‌گردد که ما را از استفاده از مسیرهای رسمی بانکی تا حد زیادی محروم کرده است این یکی از مشکلات بسیار جدی است که ما تحت تحریم‌ها با آن روبه‌رو شدیم. به همین دلیل ما به شیوه‌های متنوعی متوسل شدیم تا بتوانیم از طریق دور زدن سیستم بانکی بین‌المللی، تجارت خود را ادامه دهیم. ما برای دور زدن سیستم‌های بانکی با همه کشورها به تفاهماتی می‌رسیم و وارد عمل می‌شویم و تا الان موفق شدیم بخش عمده‌ای از نیازهای خود را بدون عبور از کانال‌های مالی رسمی انجام دهیم. ما این روش

امیر رحیمی / ایران

